

A „Magyar Törvénygyár” 1990-1994 között

Az országgyűlési képviselők informálódási szokásai

Haraszi Pálné

Az 1990-ben demokratikusan választott parlamentre számos jelzőt aggattak működése alatt is: a rendszerváltás parlamentje is sokak által ismert, de a 219 új és a 213 módosított törvény okán – nem említve a határozatok számát – ragadványnevet is kapott, méghozzá a „Magyar Törvénygyár” formájában. A törvényhozó testület 379 ülésnapot tartott 1990-1994 között.

Szakmai igényesség, a következő országgyűlési időszakra történő tervszerű felkészülés motiválta az Országgyűlési Könyvtár Képviselőtájékoztatási osztályát, hogy törvényhozóink informálódási szokásait felmérje. Ezért 1994 tavaszán, a ciklus lezárása előtt interjúsorozatot készítettünk. 1990-ben még sem a képviselők, sem az akkor még csak nevében „Országgyűlési” Könyvtár nem ismerhették e speciális információs szükségleteket, így visszatekintőleg kíséreltük meg e fejlődési folyamat feltérképezését.

A felmérés, illetve elemzés célja volt, hogy tisztábban láthassuk az Országgyűlési Könyvtár – hivatalos jegyzés szerint csak 1991-ben megindított – képviselőtájékoztatási szolgáltatásaira vonatkozó tényleges igényeket, a Könyvtár egészéről kialakult képet, hogy feltérképezzük a képviselőknek a következő ciklusra is kivethető elképzeléseit, valamint, hogy meghatározhassuk azon további információs intézmények, külső szolgáltatók körét, amelyek speciális szolgáltatásaira szükség lehet. A kítűzött célt majdnem teljes egészében sikerült elérni.

Bár felmérésünket reprezentatív mintára alapoztuk, az interjúra vállalkozó képviselők arányát nem tekinthetjük statisztikai értelemben reprezentatívnak. A pártok számarányának megfelelően kiválasztott és levélben felkért 80 képviselő közül huszonegyen vállalkoztak a beszélgetésre. A kérdezettek mindegyike még egy további kritériumnak is megfelelt: valamennyiük indult a soron következő választáson. A válaszokat tehát aktív képviselőktől, illetve további ezirányú tevékenységre vállalkozó politikustól kaptuk.*

Az interjút adó képviselők pártok-pártcsoportok szerinti összetétele az alábbiak szerint alakult:

- 8 fő a kormánykoalíció pártjaiból
- 11 fő az ellenzéki pártokból
- 2 fő a független képviselőcsoportból.

* A felmérés kiértékelésekor már tény, hogy a válaszadók 50%-a tagja az új parlamentnek is.

A honvédelem, a költségvetés, az adó- és pénzügyek, az oktatás és a tömegtájékoztatás kérdéskörökét kivéve minden egyéb törvényhozási területtel foglalkozó képviselővel sikerült interjú készíteni.

A megkérdezettek egyharmada viselt tisztséget frakciójában (pl. a frakcióelnök, munkabizottság szóvivője, szakbizottsági tag).

Az interjú főbb kérdéscsoportjai a következők voltak:

- a felhasznált információk típus és forrás, illetve használati gyakoriság szerint,
- a könyvtárak, mint információs források értékelése, ezen belül,
- az Országgyűlési Könyvtár és más parlamenti könyvtárak szerepének értékelése,
- a következő parlamenti ciklusra vonatkozó tervek, igények.

I. A felmérés részletes elemzése

Milyen információkra építették döntéseiket képviselőink?

- **A.** A közvetlen törvényhozói munkához felhasznált információk körével kapcsolatos kérdéseinkre a válaszok széles skáláját kaptuk:

1. A *saját szakismeret* jelentőségét és szerepét szinte kivétel nélkül említették. (Engedtettsék meg az a megjegyzés, hogy az 1990-ben megválasztott parlamentről a közvélemény sok negatívumot megtudhatott. Elég kevéssé értesülhetett viszont arról, hogy összetételében valóban „fejnehéz” parlament jött létre, ahol a nemzetgazdaság, a tudomány, az oktatás, a kultúra számos jeles művelője vállalt átmeneti politikai szerepet.)

2. Fontossági sorrendben ezt követi a *szakértők* révén szerzett *döntésselőkészítő információk* köre. Ezt kiegészítik a szakintézményektől (minisztériumok, MNB, KSH stb.) származó információk. – Színezi a képet, hogy a koalíciós pártokhoz tartozó képviselők adott kérdésekben azért nem kértek fel szakértőt, mert a kormányzervektől kapott szakértői háttéranyagot vették figyelembe döntéseiknél. – A szakértők „függetlenség-

ében” a képviselők kételkednek. – Ehhez a válasszcsoporthoz tartozik az a vélemény is, miszerint a jogalkotók és a jogalkalmazók (bírákkal, ügyészekkel, ügyvédekkel stb.) közötti folyamatos konzultáció alapkövetelmény kellene, hogy legyen a törvényhozásnál.

Arra a kérdésre, hogy tájékozottak-e arról, hogy a szakértők milyen információforrásokra támaszkodnak, a többség igennel válaszolt. Kiegészítő válaszaik közül figyelemre méltóak: a szakértőt meghallgatva „a döntés a politikus felelőssége marad”, a szakértők megválasztásánál „a nyelvtudásbeli sokszínűségekre törekszenek”, az állandó megbízású szakértők „az Országgyűlési Könyvtárból szerzik be alapinformációikat”.

3. A szakirodalom magától értetődő felhasználását a megkérdezettek fele jelezte.

4. A kurrens ciklusban „termelődött” és a két évszázadra visszatekintő, történeti értékű *hazai parlamenti dokumentumok** rendszeres használatát a megkérdezetteknek csak az egyharmada jelezte.

5. Az Országgyűlési Könyvtár másik különgyűjteményeként kezelt *külföldi parlamenti dokumentumtárának* anyagát, amelynek konzultatív értéke felbecsülhetetlen (Európa számos, és a tengerentúl egyes parlamentjeitől csereként érkező dokumentumok), még az országgyűlési dokumentumoknál tapasztaltnál is kevesebben használták.

6. A jogforrásként szolgáló *tételes hazai joganyag* (törvények, rendeletek, határozatok, irányelvek stb.) használata iránt meglepően alacsony érdeklődés mutatkozott a megkérdezettek körében.

A *külföldi jogforrásokat* már a válaszadók fele jelölte meg törvényhozói munkája információs háttéréként. – Kiemelendő az az észrevétel, hogy a felelős és elfogulatlan döntésekhez a képviselőknek a kormányzati szervek által háttérinformációként szolgáltatott, magyarrá fordított külföldi joganyag helyett pro és kontra érveket tartalmazó, szélesebb körből válogatott külföldi jogszabályanyagra lenne inkább szüksége.

7. A *választópolgároktól érkező impulzusokat* csak 2 fő értékelte információforrásként.

---

* Magyar parlamenti dokumentumok = törvényelőterjesztések, indítványok: az ún. „írományok”, a plenáris ülések jegyzőkönyvei: az ún. „naplók”, bizottsági jegyzőkönyvek, almanachok és itt mind fel nem sorolható értekes kiegészítő dokumentumok

A törvényhozói munkához szükséges információk „beszerzési/hozzáférési helyeként” a szakértőket említették első helyen, a könyvtárakat (ezen belül konkrétan megnevezve az Országgyűlési Könyvtárat, illetve a KTK-t* a második helyen, a minisztériumokat pedig a harmadik helyen.

- ♦ **B. A folyamatos politikai tájékozottság megszerzéséhez szinte kivétel nélkül olvassák az országos sajtót.**

A kedveltségi sorrendben megnevezett országos napi- és hetilapok:

- ♦ a koalíciós pártokhoz tartozó képviselők a „Magyar Nemzet – Pesti Hírlap – Új Magyarország – Magyar Hírlap – Népszabadság – HVG – Heti Magyarország” c. lapokat olvassák rendszeresen,
- ♦ a liberális pártokhoz tartozó képviselőktől a „Magyar Hírlap – Népszabadság – Népszava – Magyar Nemzet – Új Magyarország” felsorolást kaptuk, míg
- ♦ a szocialista párti képviselők a „Népszabadság – Magyar Hírlap – Világgazdaság – Napi Gazdaság – HVG – Figyelő” sorrendjében adták meg a választ.

A vidéken mandátumhoz jutott képviselők rendszeres olvasói a helyi sajtónak.

A rendszeres politikai tájékozódáshoz szükséges forrásokhoz – azok fajtájától függően – előfizetés/utcai vásárlás révén jutott hozzá a megkérdezettek egyharmada, az Országgyűlési Könyvtárban vagy a Képviselői Tájékoztató Központban olvasott a második harmad, a harmadik csoport erősen megoszlott; kormányzati munkahelyükön, a frakcióban, illetve a pártközpont napi sajtófigyeléséből kaptak információt.

Az elektronikus tömegkommunikációs eszközök közül a televíziót egyharmad, a rádiót 50% jelölte meg tájékoztatói forrásul. A helyi adók hírirodájának fontosságát is említették.

A komplex, az írott és elektronikus sajtó szemlélő frakció-szolgáltatásokat, a napi sajtószemlét a megkérdezettek fele hasznosnak tartotta és szívesen használta. (Megjegyzésként ide kell fűzni, hogy saját sajtóirodát csak az ún. nagy pártok képesek fenntartani. A „kis” pártokhoz tar-

tozó képviselők a kapcsolatok függvényében igénybe vehetik a „nagy” párt sajtószemléjét. Ez a gyakorlat azt is jelenti, hogy a szemlét összeállító természetesen az őt megbízó frakció elvárásainak megfelelő szempontok szerint válogat).

Az Országgyűlésben 1991-1994 között – ismereteink szerint – 3 szinten folyt sajtófigyelés.*

A napi politikai tájékozódás más típusú, de fontos forrásaként említették a képviselők azokat az informális csatornákat, amelybe a választópol-

* 1. Az Országgyűlés Sajtóirodájára az összes országos és vidéki napilapot, valamint a hetilapok válogatott kisebb körét naponta szemlélte, az új parlament megalakulása óta. Ez kiegészült az elektronikus sajtóról külső cégtől megrendelt figyéléssel.

Szempontraik: események, hírek, interjúk stb. az Országgyűléssel, frakciókkal, bizottságokkal, parlamenti képviselőkkel, tisztségviselőkkel stb. kapcsolatban. A szemlélte cikkekről válogat készült, majd másolatban továbbították az Országgyűlés szinte valamennyi szervezetéhez.

A szolgáltatás erénye a gyorsaság és a forrásokhoz viszonyított teljeskörűség. Kár, hogy a szemlélte anyagból nem készült nyilvántartás, és így az információtartalom rövid időn belül visszakereshetatlenné vált.

2. Az Országgyűlési Könyvtár mintegy 150 lapból (országos napilapok, hetilapok, havonta, illetve ennél ritkábban megjelenő folyóiratok) forrástájékoztató nyilvántartást épít, 1989 óta. A PRESSDOK számítógépes adatbázist a könyvtári hálózaton, illetve a parlamenti hálózaton keresztül lehet elérni.

Szempontraik: A szolgáltatás alaptárgykörének megválasztásakor a Könyvtár gyűjtőköréhez igazodtunk – ezekben teljeskörűsége törekszünk. Minden, a joggal, politikával és az ehhez csatlakozó gazdasági kérdéssel foglalkozó cikket nyilvántartásba veszünk és kereshetővé teszünk. Ebbe a körbe természetesen beleértendő, de különös figyelemmel kezelt téma maga az Országgyűlés (minden, a Sajtóirodánál már említett vonatkozásában).

A szolgáltatás erénye a források és a feldolgozás lehető teljeskörűsége, az információk könnyű és gyors kereshetősége, valamint az eredeti dokumentumok azonnali szolgáltatása, eredetiben vagy másolatban. A Sajtóiroda szemlélésével szembeni hátrány az, hogy a napilapok anyaga kb. 2-3 napos, 1 hetes késéssel válik kereshetővé. Az Országgyűlési Könyvtár adottságai jelenleg nem teszik lehetővé az aznapi (sőt, aznap délelőtti) kereshetővé tételt.

3. Ismereteink szerint több frakciónál, így az MDF-, az SZDSZ, az FKGP- és az MSZP-, valamint a Monopólium képviselőcsoportnál folytattak sajtófigyelést. Tudomásunk szerint az Országgyűlés Sajtóirodájához hasonló forrásokból dolgoztak, aznapi aktualitással.

(Valószínűsíthető) szempontjaik: az adott frakció/képviselőcsoport sajtótükré, és ez kiegészülhetett egyéb speciális szempontokkal. A szolgáltatás erénye a gyorsaság és az információk „testreszabott” volta. Nincs tudomásunk arról, hogy a szemlélte anyagról nyilvántartás készült volna, csak belső célokat szolgált.

* Az 1991-ben létrehozott irodaházi Képviselői Tájékoztató Központ nevének rövidítése.

gárokkal való személyes találkozástól kezdve a kormányzati szervektől kapott információk és a saját párt híráramlása is beletartozik.

- **C. A képviselői tevékenység visszhangjának** elsődleges forrásaként a törvényhozók a választópolgároktól érkező visszajelzéseket, valamint a sajtót jelölték meg. A második jellegzetes csoportba a frakcióvezetés értékelését, a frakció saját sajtófigyelő szolgáltatását, a tv és a rádió híradásait sorolták. Ezeket követik fontossági sorrendben az informális úton vagy közvéleménykutatásból származó információk.

Tevékenysége visszhangjával csak 2 képviselő volt elégedett, illetve további kettő tartja reálisnak az említett információs források értékítéletét.

Az „elégedetlenek” legjellegzetesebb érvei; „a sajtó nem reális”, „a sajtó elfogult a párttal szemben”, „vidéki képviselőkről az országos sajtó alig tesz említést”, „a sajtó pozícióközpontú”, a „nemzeti érzelmű képviselők rendszeres támaszának vannak kitéve a liberális sajtó részéről”. – Az ellenzéki képviselők közül egyesek természetesnek tartották az őket ért bírálatot, hiszen elképzeléseiket, javaslataikat csak korlátozottan volt módjuk megvalósítani.

A legelfogulatlanabb visszajelzésként a közvéleménykutatást jelölték meg, annak tudatában, hogy ez igen költséges. A frakcióértékelés az elvárások átláthatósága miatt szintén objektívabb, mint a többi felsorolt tájékozási forrás.

A könyvtár mint információs forrás

A könyvtárak szerepének értékeléséhez felhasználtuk azt az információt, hogy az Antall-kormány az 1990-1994 közötti törvényhozási ciklusban a parlament elé terjesztett jogalkotási tervekben szerepeltette az új levéltári és a könyvtári törvényt is. Míg a levéltári tevékenységet 1991 decembere óta új törvényi keretek szabályozzák, a könyvtári törvény tervezet-stádiumig, ha eljutott. Szakbizottsági tárgyalásra mindenesetre már nem került.

A képviselők véleménye szerint az új könyvtári törvényre szükség lenne, mert: „az informá-

ciós technika fejlődése, az adatbázisok nemzetközi hozzáférhetősége” is indokolja ezt, „egy jogállamban minden területet a legmagasabb szintű jogszabállyal kell rendezni”, „a jelenlegi könyvtári törvényben ... sok fék és hiányosság van”, a „levéltári törvénnyel együtt módosítani kell”. A választadók természetesnek tartották, hogy az új törvénybe a szakemberek észrevételeit is be kell építeni.

A vélemények között meg kell említeni azokat is, amelyek nem új törvény megalkotását, hanem az operatív kormányzati megoldásokat szorgalmazzák. Konkrétan: a költségvetésből többet juttatnának könyvtári célokra.

A szakmánk iránti érzékenységre utal az a megállapítás, hogy „a felszámolt vállalatok szak-*könyvtári gyűjteményeinek elherdálása igazi kár – új könyvtári törvényre azért is szükség lenne, hogy az értékes gyűjtemények védelmét szolgálja*”.

A hazai könyvtárak közül elsősorban az Országgyűlési Könyvtárat, illetve ennek a Képviselői Tájékoztató Központban működő részlegét, majd az Országos Széchényi Könyvtárat, a lakóhelyi könyvtárakat (ezen belül a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárat), az Országos Műszaki Könyvtár és Információs Központot, és további jelentős vidéki és fővárosi egyetemi és szakkönyvtárakat keresték fel 1990-1994 között. Kizárólag saját könyvgyűjteményére 2 képviselő támaszkodott. – A külföldön többször is felkeresett könyvtárak között a Library of Congress-t, illetve az Európa Tanács strasbourg-i gyűjteményét említették.

Más parlamenteknél tett látogatásai során 12 képviselő kereste fel a törvényhozási testület könyvtárát, illetve az adott parlament mellett működő szakértői intézetet. Az alaposabb tapasztalatokat elsősorban az angolszász országok (USA, Anglia és részben Kanada) és a német parlament példái nyújtották.*

---

* Itt kell megemlítsük, hogy az USA Kongresszusának *Martin Frost* képviselőről elnevezett különbizottsága – amely a kelet-európai parlamentek információs rendszereinek fejlesztését tűzte ki célul – hatékony támogatást adott a helyszíni ismeretszerzésre is, többhetes oktatás formájában. E támogatás keretében jelentős számú képviselő, könyvtáros és információs szakember, szakértő vett részt a Kongresszusi Kutatószolgálat által szervezett tanulmányúton. A Frost Program egyébként kiterjedt számítástechnikai, fénymásolási stb. eszközfejlesztésre, valamint állománygyarapításra is, hogy csak a legfontosabbakat említsük.

Az európai parlamentektől ilyen szervezett támogatás nem érkezett. Képviselők, parlamenti tisztségviselők esetében természetesen sor került kétoldalú kapcsolatok keretében, valamint az IPU (International Parliamentary Union) révén külföldi tapasztalatszerzésre. Az Országgyűlési Könyvtár munkatársai az ECPRD (Európai Parlamentek Dokumentációs és Kutató Központja) szervezésében több parlamenti könyvtár szolgáltatásaival 2-3 napos rendezvényeken ismerkedhettek meg.

Azoktól a képviselőktől, akik ilyen tapasztalatokat nem szerezhettek, a következő indoklásokat kaptuk:

- a külföldi parlamenti látogatásoknál ilyen programot nem ajánlottak fel,
- az ilyen látogatásoknál adott ismertetések amúgy is felszíneseek,
- könyvtárlátogatásra ott is hiányzik az idő.

Könyvtárhasználati szokások

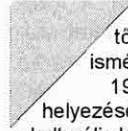
Az önmagukat könyvtárhasználóként meghatározó képviselők a könyvtárhasználat során **pozitív tapasztalatként** említették az új beszerzések szabadpolcos hozzáférhetőségét, az eredeti dokumentumok kézbevehetőségének jelentőségét, a lakóhelyi könyvtárakon keresztül lebonyolítható *könyvtárközi kölcsönzés* lehetőségét, a számítástechnika könyvtári eredményességét.

Negatív tapasztalataik között szerepel a könyvtári folyamatokon érezhető *pénzhiány* (az egyetemi könyvtárak dokumentumállományának hiányosságai, a másolatszolgáltatás nehézsége stb.), a *könyvtárközi kérések teljesítésének lassúsága*, és jellegzetesen egybehangzó a mikrofilm hordozók iránti elutasítás.

A könyvtárat ritkán használó képviselők – a kérdezettek egyharmada – válasza szinte egybehangzóan az időhiányra utal. Ebbe a válaszadó csoportba tartozók közül néhányan saját könyvgyűjteményüket fejlesztik, elsősorban erre támaszkodtak.

AZ Országgyűlési Könyvtár avagy milyenek látták, hogyan (mennyire) ismerték könyvtárakat az országgyűlési képviselők?

Az intézmény és státusza

Az Országgyűlési Könyvtár életében jelentős változást hozott az 1991-es esztendő, amikor ismét visszakerült az Országgyűlés szervezetébe.

1952-1990 között a könyvtár csak nevében és elhelyezésében maradt parlamenti könyvtár – ténylegesen a kulturális kormányzat közvetlen felügyelete alatt működött, mint az állam- és jogtudomány, a legújabbkori egyetemes történelem és a politika országos feladatkörű, nyilvános szakkönyvtára. A könyvtár 1990. május 2-tól gyakorlatilag a parlament rendelkezésére állt összes szolgáltatásával, 1991 januárja óta újra az Országgyűlés része, fenntartva nyilvános szakkönyvtári státuszát is a kapott új feladatok ellátása mellett.

A könyvtár 1991-ben saját szervezeti keretein belül létrehozta Képviselőtájékoztatói osztályát, és az Országgyűlés főtitkári szervezetével közösen a Képviselői Tájékoztató Központot (KTK-t).

Az Országgyűlési Könyvtár és a KTK szolgáltatásainak ismertségéről a következő tükörképet kaptuk:

1. Formális tájékozottságot mindössze 5 fő jelzett, ilyenként említették a képviselők a KTK tevékenységéről készülő éves jelentéseket, valamint az Országgyűlés Főtitkárnak a KTK megnyitásakor közreadott tájékoztatóját, továbbá a parlament elnöke mellett működő Elnöki Tanácsadó Testület informatikai csoportjában a Könyvtár feladatairól, helyzetéről és működéséről kapott ismereteket;

2. Közvetlen és közvetett gyakorlati tapasztalatokkal a megkérdezettek szinte mindegyike rendelkezett. Ilyenek pl. a személyes könyvtárhasználat, témafigyelő szolgáltatás használata, szakértői visszajelzések, a KTK-ban szervezett bemutatók stb. Az Országgyűlési Könyvtár szolgáltatásait ritkán használók indokai közül figyelemre méltó a már említett időhiány-megjelölés. Az interjúknak ennél a szakaszánál finomodtak az érvek, így pl. kitűnt a vidéken, különösen egyéni választókeretben megválasztott képviselőknek a fővárosiaktól eltérő igénye a nyitvatartási-szolgáltatási idő tekintetében. Az időhiányt megjelölők közül többen azt válaszolták, hogy a Könyvtár

nyújtotta lehetőségekkel valójában a szakértőiken keresztül élnek.

A megkérdezettek egyharmada szervezeti neve szerint is ismerte a Képviselet-tájékoztatói osztályt és a KTK-t, ketten egyáltalán nem tudtak a Könyvtár e célból létesített szervezeti egységéről (szolgáltatásait egyébként igénybevétték), a válaszolók fele pedig felületesen ismerte e szervezetek hovatartozását, nevét.

A képviselőket arról is kérdeztük, hogy mi a véleményük az immáron nemcsak nevében Országgyűlési Könyvtár státuszáról, mert a *reintegrálódásnak* a felmérés időszakáig ugyanis sem a *Házszabályban*, sem más jogforrásban (pl. elnöki rendeletben) nincs nyoma. A de jure „rendezetlen” helyzetről a képviselők sajnálattal hallottak: nevetségesnek és jogállamban megengedhetetlennek tartják, mielőbb rendezendőnek ítélik. Idézet egy véleményből: „Az Országgyűlési Könyvtár szerepének jogi körvonalazása megérdemelt volna annyi figyelmet, mint a főttkárság, vagy a gazdasági hivatal.”*

Csupán a követendő módszerről oszlottak meg a vélemények. Egyesek a Házszabályban rendezendő kérdésnek, mások országgyűlési határozattal rendezendő ügynek, vagy a képviselők jogállásáról szóló törvény részének – és ott szabályozandó kérdésnek – tekintik. Néhány válaszadó jelezte csak, hogy a kérdésről nincs véleménye, illetve nem tud arról, hogy a jogi rendezetlenség működési zavart okozott volna.

Általános volt az a vélemény, hogy a nyilvános könyvtári státusz megtartása helyes, mert „*kár lenne néhány száz kiváltságosra korlátozni a gyűjtemény használatát*”, „*az ország egyik legfontosabb gyűjteménye ... háromszáz főnél többet szolgáljon ki*”, „*nem szabad elzárni a nyilvánosság előtt*”, „*egyetemista generációk nőnek fel itt*”, „*a demokrácia egyik alapelve a nyilvánosság*”. Az Országgyűlési Könyvtár státuszának törvényi vagy egyéb jogszabályi rendezését tartaná helyesnek az a képviselő is, aki hangsúlyozta, hogy „*a Könyvtár használhatósága állampolgári jogokat érint*”. A legtöbb megkérdezett tisztában volt vele, hogy a nyilvános könyvtári szolgáltatásokat elsősorban tudományos kutatók, egyetemi oktatók, újságírók és egyetemi hallgatók veszik igénybe. Egyetlen képviselő hangoztatta csak,

hogy helyesebbnek tartaná, ha az Országgyűlési Könyvtár zárt képviselői könyvtár lenne. Külső kutatók engedéllyel használhatnák, illetve „*ha mégis nyilvános marad, ez ne menjen a képviselői szolgáltatások rovására*”.*

A gyűjtemény

Az Országgyűlési Könyvtár fő gyűjtőkörebe az állam- és jogtudomány, a 20. század egyetemes és magyar történelmének, és a politikának a szakirodalma tartozik, míg mellégyűjtőkörébe a magyar történelem és az újkori egyetemes történelem, a közgazdaság, a szociológia, a statisztika szakirodalma. A könyvtár a felsorolt szakterületek magyar irodalmának teljes körű, idegen nyelvű szakirodalmának válogatott gyűjtésére törekszik.

A Könyvtár **különgyűjteményei**: a magyar és a külföldi parlamentek hivatalos dokumentumai, az ENSZ és egyes szakosított szervezeteinek (GATT, ILO, UNESCO) kiadványai.

Tudni szeretnénk volna, hogy a gyűjtemény összetétele mennyire közismert, illetve hogy a képviselők milyen egyéb témájú irodalmat vélnak-igényelnének idetartozónak?

A válaszadók a főgyűjtőkörök megnevezése között a jogot 1 fő kivételével valamennyien, a kortárs történelem és a politika szakirodalmát tizenheten „igazolták vissza”. A közgazdasági szakirodalom gyűjtését egyharmad tekintette természetesnek, itt azonban felmerült két szélsőséges vélemény: a főgyűjtőkörök mellett „hiányosan gyűjtik a közgazdaság szakirodalmát” versus „közgazdaság - ezt szinte minden igényt kielégítően gyűjtik”. (Az első értékelés közgazdászról, a második orvostól származik.) Többen is említették a mezőgazdaságot és az egészségügyet, és csupán egy-egy fő a nyelvtudományt, illetve a műszaki tudományokat. Egy képviselő csak a mezőgazdasági és közgazdasági irodalmat tekintette az Országgyűlési Könyvtár gyűjteményépítése alapjaként. Egyetlen képviselő jelezte ennél a kérdéscsoportnál, hogy ismeri az egyik különgyűjteményt, nevezetesen az ENSZ letéti gyűjteményt.

Gyűjteményépítési és szolgáltatásfejlesztési szempontból is rendkívül fontos volt megtudnunk, hogy a más könyvtárak, információs intézmények használatát előnyben részesítőknek mi erre az indokuk? Az erre a kérdéscsoportra adott vála-

* Az 1994 szeptemberétől hatályos új Házszabály 147. paragrafusa rendelkezik a könyvtárról.

* A parlamentek könyvtárai többnyire zárt, vagy korlátozottan nyilvános, tudományos-kutatói célokot szolgáló könyvtárak.

szok – számunkra – megnyugtatóak, hiszen az Országgyűlési Könyvtár valójában nem készülhet fel műszaki, egészségügyi, nyelvészeti tárgyú dokumentumok rendszeres gyűjtésére, az ilyen típusú igényeket más hazai (fővárosi) nagy- és szakkönyvtárak képesek magas színvonalon ki-elégíteni.

Az Országgyűlési Könyvtár, illetve a KTK *gyűjteményére vonatkozó elégedettséget/elégedetlenséget* más megközelítésben is vizsgáltuk.

Nem hiányolt semmit e két említett gyűjteményből a válaszadók egyharmada, míg mások konkrét művekre, dokumentumtípusokra vonatkozó igényeket is jeleztek. Adott művek beszerzése eseti megoldást igényel, utóbbiak a gyűjteményépítés szempontjait gazdagítják.

- A magyar parlamenti dokumentumok forráskénti használatáról a törvényhozói munka információs háttere tárgyában fel-tett kérdéseinknél már képet kaptunk. A külföldi parlamenti dokumentumok is igen jelentős szerepet tölthet(né)nek be egy-egy törvényjavaslat, országgyűlési határozat stb. tárgyalásakor. A megkérdezettek egynegyede használta a Könyvtár külföldi parlamenti gyűjteményét, a válaszadói csoport fele más forrásokból jut hozzá a szükségesnek ítélt dokumentumokhoz, közülük négyen nem ismerték e könyvtári különgyűjteményt.
- Az ENSZ dokumentumok könyvtárbeli használati lehetőségéről sokkal pozitívabb visszajelzéseket regisztrálhattunk. Csak ketten nem ismerték, míg kilencen rendszeresen az Országgyűlési Könyvtárban tanulmányozták a szükséges dokumentumokat. Többen is jelezték, hogy más bel- és külföldi ENSZ-intézményektől kapták, illetve kérik meg a dokumentumokat. További 5 képviselő biztosított bennünket arról, hogy ha ilyen információra lenne szüksége, a Könyvtárhoz fordulna.
- A Könyvtárban és a KTK-ban a hazai hivatalos lapok teljeskörű gyűjteménye megtalálható, a KTK-ban az 1992-es évfolyamtól kezdve. Erről a központilag biztosított lehetőségről általánosságban pozitívan nyilatkoztak, egyben néhányan jelezték, hogy frakciójuk is előfizeti a közlönyöket, értesítőket.
- Az Európai Közösségek – Európai Unió hivatalos lapjának angol nyelvű változata

papírhordozón és CD-változatban is megtalálható az Országgyűlési Könyvtárban. A Társulási Szerződés életbelépésével tovább nőtt ezeknek az információs forrásoknak a jelentősége, különös tekintettel a jogharmonizáció követelményeire. A megkérdezett képviselők több mint fele nyilatkozott úgy, hogy munkájához szükséges ennek a jogforrásnak az ismerete, hárman-hárman pedig úgy ítélték meg, hogy még nem volt rá szükségük, illetve nincs rá szükségük. A válaszadók fele részesítette előnyben a papírhordozón megjelenő közlönyt, hárman a CD-lemezről olvashatót, bármelyik változatot használná egyikük – de magyarul.

Szolgáltatások

A megkérdezett felhasználói csoport szempontjából az Országgyűlési Könyvtár a KTK-beli részlegével együtt egyike az Országgyűlés szolgáltató részlegeinek.

A leghasznosabb könyvtári-információs szolgáltatások közötti preferencia felállításához a következő válaszokat kaptuk:

- tényszerű kérdések megválaszolása
- másolatszolgáltatás
- irodalomjegyzékek, bibliográfiák készítése
- könyvtári dokumentumok helybeni használati lehetősége.

Az indoklásokból kitűnt, hogy ezt a sorrendet a vizsgált időszakban a parlamenti munka üteme, a képviselők állandó sűrűsége alakította ki.

Színvonalas könyvtári-információs szolgáltatások törvényhozói munkában játszott szerepének jelentőségéről – egy kivételével – pozitívan nyilatkoztak a képviselők. A válaszadók kétharmada nagyon fontosnak ítélte e háttérszolgáltatások szerepét, „hasznos” minősítést 6 képviselő adott, és 1 képviselő közvetlenül a jogalkalmazói visszajelzések után helyezte el a fontossági sorrendben az említett szolgáltatásokat.

Dokumentumok eredetiben

A Könyvtár és az országgyűlési képviselők kapcsolatát tovább vizsgálva megállapítottuk,

hogy a megkérdezett képviselők kétharmada már kölcsönzött egyes műveket, illetve az a véleménye, hogy a képviselői munkát a dokumentumok kölcsönzésével is elő kell segíteni, hiszen sokszor csak este, vagy hét végén jut ideje a képviselőnek a kérdéses dokumentum tanulmányozására. Ez evidenciának tűnik. Ugyanakkor néhányan helyeselték a prézens (tehát nem kölcsönző, de kivételesen mégis kölcsönző...) jelleg fenntartását. A válaszok között olyan is volt, amely a könyvtári dokumentumokhoz való hozzáférést példászerűen gyorsnak, míg a más könyvtárból átkért művek „érkezési sebességét” igen lassúnak ítélte.

Az Országgyűlési Könyvtár ideiglenes képviselői olvasótermének (jelenleg a Deák-terem) és a KTK olvasótermének nyitvatartása: hétfőtől-csütörtökig 9-17 óra között, pénteken 9-15 óra között. Az Országgyűlési Könyvtár nyilvános szolgáltatásait reggel 9-től este 20 óráig, pénteken délután 14 óráig, szombaton délután 18 óráig lehet igénybe venni.

Megfelelőnek tartotta a jelenlegi szolgáltatási rendet a válaszadók egyharmada. Elhangzott olyan vélemény is, hogy a „lényeges események délután 5 óra előtt történnek a parlamentben...”

A megkérdezettek másik csoportja részleges változtatásokat javasolt. Ezek egyrészt a szolgáltatások fizikai, másrészt időbeli elérhetőségére vonatkoznak. Figyelemre méltó az az igény, miszerint „a főemeleten, az ülésterem közelében jó lenne könyvtári tájékoztató szolgálatot létesíteni”, „ezt a parlament épületében tartott bizottsági ülések alatt is használni lehetne”, „gyorsan lehesen kért és kapni az ülés alatt szükséges dokumentumokat” – ezeket a gondolatokat többektől hallottuk. A Deák-terem megközelítése nehézkes – hangzott el. Jellegzetes a vidéken megválasztott képviselők speciális érdekeinek a hangsúlyozása: többen javasolták, hogy a plenáris ülésnapok estéjén a KTK 20 óráig tartson nyitva, így nagyobb esélyük lenne a könyvtár szolgáltatásainak igénybevételére. Ugyanakkor a fővárosiak is bővítési javaslatokkal álltak elő, elsősorban a KTK vonatkozásában: „tartson nyitva reggel 8 órától”, „esti nyitvatartása szinkronban kellene, hogy legyen az Országgyűlési Könyvtáréval, akár a délelőtti órák rovására”. A nyitvatartás „nem alkalmazkodik a képviselők szabadidejéhez”.

Dokumentumok másolatban

A kölcsönzés bonyolultsága helyett, de sok esetben a célszerűséget is szem előtt tartva, a könyvrészletek, cikkek másolása a megoldás. Ezzel a szolgáltatással a megkérdezettek szinte mindegyike élt már.

Tájékoztató szolgáltatások

A Könyvtár a hetvenes évek óta dokumentációs tevékenységet is folytat. Idegen nyelvű jogi és politikai tárgyú folyóiratcikkek, tanulmánykötetek, ENSZ-dokumentumok, külföldi parlamenti dokumentumok tartalmi, feltárására alapozott információs szolgáltatásokat nyújt. A hazai jogi szakirodalomról kurrens szakbibliográfiát készít. 1989-ben a hazai sajtó feldolgozásával adatbázist hozott létre, a PRESSDOK-ot, majd 1991-től a külföldi sajtóban tükröződő magyarsághép dokumentálására a HUNDOK néven. Ezeket a szolgáltatásokat a hazai és külföldi információs piacon értékesítette. 1990-től mindezt az eredményt az Országgyűlés rendelkezésére bocsátotta.

A könyvtári adatbázisok mindegyikét ismerte a megkérdezett képviselők egyharmada, ugyanilyen arányban konkrétan meg is jelölték néhány általuk ismert vagy használt adatbázist. Ezek közül a PRESSDOK, a nemzetközi jogi szakirodalmi adatbázis, a világpolitikai adatbázis és a HUNDOK kerültek az élre, a PRESSDOK-ot még ezen belül is kiemelkedően jónak tartották. (Ennél a kérdéscsoportnál értékelték a külső adatbázisforgalmazóktól átvett jogi adatbázisokat is: ezek közül a KARTOTÉK, illetve a teljes szövegű hatályos jogszabálygyűjtemény, a TÖRVÉNYTÁR CD-ROM változata voltak a legnépszerűbbek.) Az adatbázisokban általában nem közvetlenül, hanem szakértőik révén, vagy a tájékoztató könyvtárosok segítségével végeznek kereséseket. A közvetlen keresést preferálók megjegyezték, hogy nyomtatott keresési segédletekre lenne szükségük. A válaszadók egyharmada egyáltalán nem hallott még az adatbázisokról – más kérdés, hogy szakértőik révén közvetetten hasznosították.

Az Országgyűlési Könyvtár adatbázisai helyi hálózaton keresztül és 1994 tavasza óta távoli (otthoni) számítógépről is elérhetők. Az új típusú szolgáltatásról a KTK-ban több alkalommal tartottunk bemutatót, amiről minden frakciót és képviselőcsoportot értesítettünk. A reklámakció sikerének visszahangja szerény volt.

Jelentős igény mutatkozott *jegyzékek, bibliográfiák összeállítására* a Könyvtár már említett adatbázisaiból, de a létrehozásuk előtti időszakra vonatkozóan a hagyományosnak számító katalógusokból, valamint külső adatbázisokból is. A leggyakrabban használt adatbázis a hazai sajtó politikai, jogi és gazdasági cikkeit feltáró PRESS-DOK volt, ezt követik a nemzetközi politikai és gazdasági szakirodalmat feltáró VPI adatbázis, a magyar jogi szakirodalom (MJB), illetve a nemzetközi jogi szakirodalom adatbázisai, a Magyarországra, a magyarságra, tágabban a közép-kelet-európai térségre vonatkozó nemzetközi sajtó adatbázisa: a HUNDOK.

A külső adatforrások közül a legnagyobb érdeklődés az *MTI Elektronikus sajtóadatbankjából* lehívható válaszok iránt nyilvánult meg. A vásárolt adatbázisok közül rendkívül értékes forrásoknak bizonyultak a hatályos hazai joganyag forrásnyilvántartására szolgáló KARTOTÉK adatbázis, valamint az USA Kongresszusi Könyvtára támogatásával beszerzett adatbázisok; a *PAIS* (társadalomtudományok nemzetközi szakirodalmát tárja fel), a *Periodical Abstracts* (általános érdeklődésre számot tartó, főként angol nyelvterületen megjelenő folyóiratokat tár fel), az *Index to Legal Periodicals* adatbázis (az angolszász nyelvterület jogi szakirodalmát tárja fel).

A Könyvtár 1991 óta épített online katalógusai iránt is nagy az érdeklődés, de inkább eseti kérésekre adott válaszok alapjául szolgáltak.

Aktív tájékoztatási céllal 1992 őszétől a Képviselőtájékoztatási osztály témafigyelő-szolgáltatást indított az országgyűlési bizottsági tagokat megcélözva. A havonta kiküldött háromféle jegyzék a Könyvtár legújabb magyar és idegen nyelvű szakkönyveinek, a legfrissebben beérkezett külföldi parlamenti és ENSZ-dokumentumoknak a rövid leírását tartalmazta.

A válaszok azt tükrözték, hogy a jegyzékeket ismerik, de idő hiányában nem tudtak élni a felkínált lehetőséggel: a Könyvtár által kiemelkedően fontosnak ítélt eredeti dokumentumok használatával. Ez a szelektív információszolgáltatás – ismereteink szerint – bizonyos időkímélő faktort már eleve tartalmazott.

Az Országgyűlési Könyvtár nemzetközi összehasonlításban

Egyesek úgy ítélték meg helyzetünket, hogy a fejlettebb országokkal szembeni hátrány 1990 óta nem jelentős az Országgyűlési Könyvtár felkészültsége és felszereltsége tekintetében; sőt, olyan megfogalmazás is elhangzott, hogy az „*Országgyűlési Könyvtár állja a versenyt*”.

Volt olyan vélemény is, amely azt a realitást tükrözte, hogy a meglátogatott nyugat-európai és tengerentúli parlamentek gépesítettségi színvonalala nagyobb fejlettséget mutat. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy: „*a magyar parlament időarányosan nagyobb utat tett meg, mint a szerencsésebb adottságú külföldi társintézmények*”.

Más azt jegyezte meg, hogy a meglátogatott parlamentekben az információra utaltság fokozottabban manifesztálódik, a képviselők nagyobb szakértői stábjuk révén „*jobban és többet használják a parlament könyvtárát*”. A kanadai parlamenti könyvtár pl. teljes értékű partnere a törvényhozó testületnek.

Pozitív és negatív tapasztalatok...

Mindezeket keretbe foglalja az Országgyűlési Könyvtárról és a Képviselői Tájékoztatási Központtól a pozitív és a negatív tapasztalatok révén kialakult értékelés.

A jó tapasztalatok értéksorrendje:

- ♦ a szolgáltatások,
- ♦ nincs negatív tapasztalat,
- ♦ a tájékoztató munkatársak segítőkészsége,
- ♦ a KTK léte, felszereltsége és ellátottsága,
- ♦ a szolgáltatások megbízhatósága és teljessége,
- ♦ a képviselői tevékenységről kapott irodalomjegyzékek,
- ♦ nyugodt munkakörülmények,
- ♦ speciális adatok megszerzése.

A negatív tapasztalatok értéksorrendje (kevésbé általánosítható válaszokkal):

- ♦ egy alkalommal a „*Vásárnap Kurír*” adott számához sem a Könyvtárban, sem az Országgyűlés Sajtóirodájánál nem lehetett hozzájutni,
- ♦ az adatbázisok használata nehézkes,

- ♦ konkrét közigazgatási tárgyú kérdésre nem kapott biztos választ.

Fejlesztési javaslatok

Gyűjteményfejlesztés

Az Országgyűlési Könyvtár törzsgyűjteménye vonatkozásában a gazdasági tárgyú folyóiratok teljes körű gyűjtését, az Európai Unióval kötött Társulási Szerződés kapcsán, a jogharmonizáció jelentőségére tekintettel az *EU irányelveinek* és az ehhez *kapcsolódó dokumentumanyagnak* a teljes körű beszerzését javasolták a képviselők.

A *nemzetközi szerződések*, alapvető *nemzetközi jogi dokumentumok hiteles magyar fordításainak* rendelkezésre bocsátásában, esetleg a fordíttatás intézésében is a Könyvtártól várják a kezdeményező szerepet.

A KTK kézikönyvtárának és folyóiratállományának fejlesztését igénylik felhasználóink. Konkrétan megnevezve: a „*Magyar Közlöny*” különszámainak gyűjtését, a legfrissebb kiadású jogszabály-gyűjtemények beszerzését, a hatályon kívül helyezett törvények és jogszabályok hozzáférhetőségét, nemzetközi szerződések teljes szövegét, GATT-előírásokat, több szakbibliográfiát, általános és szaklexikonok további folyamatos gyarapítását, vidéki lapok előfizetését, az általános és népszerűsítő funkciójú és kulturális témájú periodikák választékának növelését, a kisebbségekre, nemzetpolitikára, kulturális kapcsolatokra vonatkozó idegen nyelvű szakirodalom fokozottabb gyűjtését javasolták.*

Szolgáltatásfejlesztés

Hasznos lenne a Legfelsőbb Bíróság és a Legfőbb Ügyészség valamennyi döntéséről adatbázis építése, ami tartalmazna jogi szakirodalmi tételeket is. A komplex visszakeresési lehetőség elősegíthetné, hogy a jogalkalmazók probléma-

---

* Az Országgyűlési Könyvtárban a felsoroltak mind hozzáférhetők. Az igény valójában azt jelzi, hogy az irodaházi tájékoztató központ elérhetősége kellemesebb a képviselők számára.

felvetései, visszajelzései szervezett formában eljuthassanak a jogalkotókhöz. Ez fontos szerepet játszhatna a joghézagok eltüntetésében.

Szükség lenne olyan *nyelvészeti jellegű adatbázisra*, amely a jogi szaknyelvi értelmezéseket megkönnyíti, és használatával könnyebb kiszűrni a szakszerűtlen, pontatlan megfogalmazásokat.

Az Országgyűlésben több szervezeti szinten is folytatott *sajtófigyelő tevékenységet* és így a szolgáltatások erőnyeit összegezni lehetne. Eredményeképpen olyan központi szolgáltatás jönne létre, amelyet a parlament valamennyi tagja és szervezete egyformán hasznosíthatna. Az információk visszamenőleges kereshetővé tétele szintén fontos szempont. A frakciók egyedi igényeinek kielégítése emellett már nem járna párhuzamos kiadásokkal, valamint egy-egy parlamenti ciklus befejeztével sem semmisülne meg a szellemi erőfeszítés eredménye, hanem a következő törvényhozási ciklusok is hasznosítani tudnák.

Mindezt kiegészítené továbbra is az MTI Sajtóadatbankjának használata, és megfontolandó a MAHÍR elektronikus médiafigyelő szolgáltatásának előfizetése is.

Szervezetfejlesztés

A külföldi parlamenti könyvtárak információszakértői részlegeiről többirányú tapasztalatot szűrték le a képviselők. Ezeket összevetették a jelenlegi könyvtári szolgáltatásokkal is.

Azok a képviselők, akik személyes tapasztalattal rendelkeznek hasonló intézményeknél tett látogatások révén, egyértelműen fontosnak tartották a hazai megfelelő kialakítását. Igenlő véleményük mellett ők is és a kérdés jelentőségét szintén felismerő más képviselők is kifejtették partoló véleményüket.

Elhangzottak olyan vélemények, hogy a frakciók mellett működő szakértői hálózat mellett központi szakértői intézmény kialakítása is kívánatos lenne. Sok külföldi példa mutatja, hogy a parlamentek (a parlamenti könyvtárak) mellett pártoktól független központi szakértői részlegeket, intézeteket hoznak létre az emelt szintű tájékoztatás érdekében.

A semleges elemzések szükségességét kivétel nélkül hangsúlyozták, illetve a tárgyalt témák többszempontú, elfogulatlan megközelítését kí-

vánatosnak tartották. Voltak, akik az elemzések tárgyilagosságában semmilyen körülmények között nem bíznának, egy központi szakértői intézménytől is legfeljebb döntési változatok előterjesztését várják. Volt, aki a téma időszerűségét csak megszilárdult demokráciában ismerné el.

A szakértői intézmény jellegzetes termékei lehetnének: egy-egy témáról elhangzott pártvélemények ütköztetése; egyes témák nemzetközi jogi helyzetéről készült, rendszeresen aktualizált összefoglalás, tömör szakirodalmi elemzések reflektorfénybe kerülő témákról: személyre szóló szelektív szakirodalmi összeállítások.

Említettek a Bundestagban szerzett, adaptálható tapasztalatokat, különösen a jogalkalmazói észrevételek jogalkotási folyamatba való szervezett visszacsatolásáról. E képviselő szerint szakértői intézményt kellene létrehozni a törvényjavaslatok, módosító javaslatok, egyéni indítványok helyességének és szakszerűségének előzetes átvizsgálására. Ezzel el lehetne érni, hogy a szakbizottságok elé már csak a formailag helyes javaslatok, indítványok kerüljenek.

Általános vélemény volt, hogy pártatlan szolgáltatások jobban szolgálnák a képviselői függetlenséget. A frakciók szakértői részlegei által az egy-egy parlamenti ciklus alatt felhalmozott eredmények könnyen elveszhetnek, míg egy központi szolgáltató részleg biztosíthatja ebben is a folyamatosságot.

Fizikai elhelyezés, munkakörülmények

A továbbfejlesztés egyik kulcskérdéseként a Könyvtár parlamenten belüli fizikai elérhetőségének javítása merült fel.

Technikai fejlesztés

A törvényhozási és képviselői munkához szükséges válogatott hazai és külföldi adatbázisok eléréséhez, „az Európai Unió és az INTERNET szolgáltatásainak használatához a technikai felkészültség megteremtését” szintén a Könyvtártól várják a képviselők.

II. Összefoglaló értékelés

A könyvtári alapszolgáltatások – passzív jellegük mellett is – változatlanul fontosak. Ugyanakkor a megkérdezettek elvárják, hogy az Országgyűlési Könyvtár aktív szolgáltatásokkal is megkeresse a képviselőket, szakértőiket.

A képviselők véleménye az Országgyűlési Könyvtár legfontosabb feladatairól:

Elvi jelentőséggel:

- ♦ a képviselői munka támogatása, a törvényhozói munka segítése
- ♦ az Országgyűléshez való fokozottabb közeledés
- ♦ a törvényhozási információs igények folyamatos feltárása
- ♦ pártatlan tájékoztató szolgáltatások nyújtása
- ♦ a nyilvános és a szakkönyvtári funkciókból adódó feladatok ellátása
- ♦ a szolgáltatások szintentartása és fejlesztése, a szolgáltató funkció erősítése
- ♦ a problémafelvető funkció vállalása

A gyakorlati kivitelezést illetően:

- ♦ a meglévő és felkínálható szolgáltatások célzott ismertetése, bemutatók és írásos tájékoztatás formájában, többlépcsős felhasználói oktatással
- ♦ rendszeres híradás az új könyvtári-információs szolgáltatásokról
- ♦ más hazai tájékoztató intézmények szolgáltatásairól való tájékoztatás
- ♦ az információtömeg szűrése, kezelhetővé tétele, ebből gyors, szelektív és olvasóbarát szolgáltatások nyújtása
  - dokumentumok tartalmi feltárása révén, ill. az
  - adatbázisépítés folytatásával
- ♦ az Országgyűlés törvényhozási programjához kapcsolódva: ajánló bibliográfiák, információs csomagok összeállítása (adott témára vonatkozó tényadatok, legfontosabb tanulmányok másolatban, további irodalmi hivatkozások stb.)
- ♦ figyelemfelhívás a rövidtávú törvényalkotási programokhoz felhasználható szolgáltatásokra

- az ülésterem mellett számítógépes hálózatba szervezett könyvtári ügyelet kialakítása, küldönc-szolgálattal
- a KTK-ban esti ügyelet fenntartása a hét néhány napján, a vidéki képviselők érdekében, illetve a Könyvtárban vagy a KTK-ban késő esti ügyelet fenntartása a képviselői munkastílushoz igazodva.

A felsorolásban eddig is nyújtott szolgáltatásaink nem kis arányban szerepelnek, ugyanakkor jelentős a jövőtől várt, komplexebb országgyűlési információszolgáltatás.

Jellegzetes, hogy a megkérdezettek a közönségkapcsolatot a tényleges könyvtári-információs szolgáltatásokhoz képest előresorolva említették. Ezt mutatja az az igény, hogy az új parlamenti ciklus kezdetén kötetlen formájú tájékoztatást várnak az (új) képviselők a lehetőségekről. Hasznosnak tartanak az új képviselők számára a jogalkotási folyamat megismertetését is – mindennek „*a konkrét információtartalom mellett üzenete is lesz az alapos és felkészült jogalkotók iránti elvárásokról*”. Rövid híradásokat várnak a könyvtári újdonságokról. A személyre szóló témafigyelőszolgáltatás folytatását kérték, és hangsúlyozták az ülésterem mellett számítógépes könyvtári ügyelet fontosságát.

A Könyvtár, illetve a Képviselői Tájékoztató Központ képviselőknek szóló szolgáltatásait bemutató, azt katalógusszerűen ismertető füzet közreadásának hasznosságáról egyértelműen igenlő válaszokat kaptunk. A megalakuló parlament „*első hónapja a kulcsidőszak*” – hangzott el –, „*ennek tapasztalatai meghatározóak a későbbi munkastílus kialakulásában*”. Többek javaslatként hangzott el, hogy e füzetet mielőbb adjuk a képviselők és szakértők, frakciótitiszviselők, országgyűlési hivatali tisztviselők kezébe. Ezért eminens érdek, hogy tájékoztatónkat az új ciklus indulásakor jelentessük meg.*

Igény mutatkozott arra is, hogy az írásos tájékoztatás mellett – azzal egyidőben és később is – helyszíni bemutatókat kellene rendezni kisebb csoportok részére, akár ún. nyílt nap keretében. A legfrissebb dokumentumokról, az új szolgáltatásokról is rendszeres tájékoztatást várnak a képviselők. Ez utóbbi megvalósítható úgy is – hangzott a javaslat –, ha újra indul az Országgyűlés

belső folyóirata, a könyvtári hírek abban jelenjenek meg.

Megállapítható, hogy a gyűjtemény fő vázát képviselő állam- és jogtudományi, a 20. század történelmére vonatkozó, politikai tárgyú, magyar és idegen nyelven megjelent irodalom hozzáférhetősége felhasználóink körében közismert. Ugyanakkor könyvtári szolgáltatásokról adott tájékoztatás fogyatékoságát jelzik a gyűjtemény összetételére vonatkozó „kakukkfőka” válaszok. A könyvtári és információs szolgáltatásokról szóló tájékoztatásainkban erre a jövőben nagyobb hangsúlyt kell fektessünk. Meg kell keressük annak is a módját, hogy más kiemelkedően fontos szakmai tájékoztatást kínáló intézményekre (pl. Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, MEDINFO, KSH, BKE és ELTE központi könyvtárai, OMIKK, a minisztériumok információs szolgáltatásai stb.) felhívjuk a figyelmet.

A könyvtárat ritkán használó képviselők – a kérdezettek egyharmada – válasza szinte egybehangzóan az időhiányra utal. Itt áttörést kell végrehajtani, szemléletet kell formálni: a könyvtár mai szerepe korántsem szorítkozik a megőrző, az általános tájékozottságot, kulturálódást szolgáló intézményre. *Különösen így van ez a szakkönyvtárak esetében, de általánosságban is igaz, hogy a könyvtárak időkímélő szolgáltatások sorát nyújtják ma már.*

Óriási jelentősége van a szakszerű dokumentumgyűjtésnek és megőrzésnek, nem kevésbé a sokszempontú tájékozódást segítő formai és tartalmi feltárásnak. Mindennek azért jelentős a szerepe, mert lehetővé teszi a cél elérését: a felhasználó tájékoztatását.

Zárszó

Jelen felméréssel és a levont következtetések elemzésével az információt használó képviselők szemszögéből kíséreltük meg áttekinteni a tájékoztatási szolgáltatások vonatkozó igényeket, használati szokásokat és jövőbeni elképzeléseket.

A „Magyar Törvénygyár” tevékenységének könyvtári-információs szempontú megközelítése egyben az adott időszak társadalmi fejlődésének egyik tükröszeleteként is felfogható. Az 1994 júliusában elkészült elemzést az interjúalanyoktól

---

* A tájékoztató füzet 1994 őszén az USIS támogatásával megjelent.

kapott felhatalmazással élve publikáljuk. E közléssel eleget teszünk annak, a Rózsa György (MTAK) által megfogalmazott kívánalomnak, hogy a Könyvtárunk új tevékenységéről bemutató írásokat „ne tartsuk tovább az íróasztalfiókban”. Tervezzük, hogy a felmérést kontrollcsoporttal megismételjük – erre a jelenlegi parlamenti ciklus közepe alkalmas lehet –, és kiterjesztjük egy má-

sik felhasználó körre, a frakciók, bizottságok vagy egyéni képviselők mellett dolgozó szakértőkre.

Az interjúkhoz a kérdőívet Haraszi Pálné és Kardos Krisztina állították össze, tanácsaikkal segítettek ebben Rónai Iván és Mikulás Gábor. Az interjúkat készítették: Baráth Sándorné, Haraszi Pálné, Horváth Irén, Kardos Krisztina és Villám Judit. A nyersanyag kiértékelésében részt vett Draskovich Edina és Szarkáné Csáková Beáta.

K
U
B
O
N

és

S
A
G
N
E
R

Világszerte elismert szakkönyvkereskedés a szláv, balti, magyar, román és albán irodalom terén.

KÖNYVIMPORT

Elsősorban a nyelv-, irodalom- és történettudomány terén. Nagy raktári készlet: több mint 35 000 cím, mintegy 200 000 példányban.

FOLYÓIRAT- ÉS HÍRLAPELŐFIZETÉSI ÜGYNÖKSÉG

7000 különféle címet importál Kelet-és Dél-Európa valamennyi országából szakterületi korlátok nélkül.

Kizárólagos szállítója többek között a *Weinér Slavistischer Almanach*, *Novyj Mir*, *Solo*, *literaturno-hudožestvennyj žurnal*, *Trudy Otdela drevnerusskoj literatury* c. kiadványoknak.

TUDOMÁNYOS ANTIKVÁRIUM (könyvek és folyóiratok)

Raktári állománya több mint 200 000 példány.

KIADÓI RÉSZLEGE A VERLAG OTTO SAGNER

Tudományos munkák a kelet-és dél-európai szellemtörténet köréből.

Kiadásában jelennek meg az alábbi könyvsorozatok: *Slavistische Beiträge*, *Sagners Slavistische Sammlung*, *Arbeiten und Texte zur Slavistik*, *Specimina Philologiae Slavicae*, *Marburger Abhandlungen zur Geschichte und Kultur Osteuropas*, *Vorträge und Abhandlungen zur Slavistik*

- valamint folyóiratok: *Welt der Slaven*, *New Contents Slavistics*.

KÖNYVEKET, FOLYÓIRATOKAT ÉS HÍRLAPOKAT EXPORTÁL

Németország, Ausztria és Svájc kiadótól a kelet-európai országokba.

Az USA, Nagy-Britannia és Franciaország *időszaki kiadványainak előfizetését* közvetíti a kelet- és dél-európai tudományos könyvtárak ellátására.

Címe: Kubon és Sagner

D-80328 München

Telefon: (089) 54 218-0

Telefax: (089) 54 218-218

e-mail: postmaster@kubon-sagner.de

Buchexport-Import GmbH